Actualisatie examenprogramma bewegen en sport: welke kant gaat het op?

Afgelopen zomer leverde de vakvernieuwingscommissie bewegen en sport twee tussenproducten op aan de advieskring: het raamwerk en een eerste selectie van concepteindtermen. Begin oktober gaf de advieskring hun feedback. Hoe staat het er nu voor? Welke richting gaat het op, waar is overeenstemming over en welke uitdagingen liggen er nog? Curriculumontwikkelaar Klaas Boomars en commissielid/vmbo-docent Martijn Kloet geven inzicht in de inhoudelijke keuzes, de vragen die nog openstaan en hoe de commissie verdergaat met het advies. | Tefke van Dijk

De examenprogramma's bewegen en sport (LO, LO1, LO2 en BSM) zijn toe aan vernieuwing. Daarover zijn Martijn Kloet, commissielid en vmbo-docent in Zwolle, en Klaas Boomars, curriculumontwikkelaar bij SLO, het roerend eens. Martijn verwoordt het kernachtig: "De huidige programma's zijn twintig jaar geleden vastgesteld. Sindsdien is de wereld en daarmee de generatie leerlingen echt anders geworden en ook de kijk op bewegingsonderwijs is veranderd."

Klaas vult aan: "We hebben al nieuwe kerndoelen ontwikkeld voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Eén van de doelen daarbij was om de knip tussen groep 8 en klas 1 weg te nemen. We willen die lijn nu doortrekken tot aan de eindexamens, zodat er een herkenbare lijn ontstaat van kleuter tot schoolverlater."

Waarom nu?

De actualisatie van de examenprogramma's is niet zomaar een technische aanpassing. Het gaat om een fundamentele vernieuwing die inspeelt op maatschappelijke veranderingen, nieuwe inzichten in leren en bewegen en de diversiteit van leerlingen. De huidige programma's stammen uit een tijd waarin digitale technologie nauwelijks een rol speelde in het onderwijs, waarin het begrip 'gezonde leefstijl' nog niet zo breed was ingebed, en waarin de nadruk vooral lag op motorische vaardigheden.

Martijn ziet dat dagelijks in de gymzaal: "Beter leren bewegen is een breder doel dan een sport of beweging beter leren uitvoeren. Samen bewegen, betrokken bewegen en gezond bewegen verdienen meer aandacht." De nieuwe programma's moeten volgens hem niet alleen focussen op fysieke prestaties, maar ook op sociale interactie en persoonlijke ontwikkeling op het gebied van bewegen en gezondheid.

Van grote lijnen naar detail

Beide experts werken met veel enthousiasme mee aan de actualisatie. Martijn doet dat als commissielid vooral vanuit zijn ervaring in het vmbo: "Het vmbo is een prachtige doelgroep, bijna 40 procent van de bovenbouwleerlingen zit op het vmbo." Zijn rol ziet hij als belangenbehartiger: zorgen dat de eindtermen ook voor deze groep goed aansluiten.

Klaas begon als vakexpert in het kerndoelentraject en werkt nu als curriculumontwikkelaar bij SLO. "Ik vind het leuk om na te denken over onderwijsontwikkeling, van grote lijnen naar steeds meer detail. De actualisatie van de examenprogramma's bewegen en sport kwam voor mij als een logische vervolgstap. Ik wil deze actualisatie afmaken tot aan de bovenbouw van het voortgezet onderwijs."

Vakken LO en BSM

Naast het actualiseren van de examenprogramma's, adviseert de commissie ook over nieuwe naamgeving van de vakken om te zorgen voor meer helderheid. Het advies is om LO als verplicht vak en BSM als keuzevak voor alle schoolsoorten aan te houden.

De advieskring heeft heldere feedback gegeven op wat er nu ligt. Zo waarderen de leden de consistentie en ambitie, maar waarschuwen dat LO niet te theoretisch mag worden. 'Is dit nog ons praktische vak?' is een veelgehoorde reactie. Klaas begrijpt dat: "Op papier lijkt het soms zwaar. Na toelichting en uitleg in praktische sessies zien we echter dat dit meevalt en dat het rijk onderwijs kan opleveren dat minstens net zo praktisch is als het huidige." Het laat het belang zien om het veld goed mee te nemen in de actualisatie, later ook in de fase van beproeven.

Welke kant gaat het op?

De vakvernieuwingscommissie bewegen en sport werkt aan examenprogramma's die beter aansluiten bij deze tijd. Daarbij komen grote keuzes op tafel, zoals:

- Niet alle beweegthema's verplicht in de bovenbouw. Dat geeft ruimte, maar hoe zorgen we ervoor dat docent en leerling samen tot de juiste keuzes komen?
- Na school bepaalt de leerling zelf de eigen beweging. Wat geven we mee om die motivatie en zelfstandigheid maximaal te stimuleren?
- Gezond bewegen is belangrijk. Maar hoeveel kennis is nodig om dat goed te doen? Blessurepreventie, voeding, krachttraining: wat leren we wel en wat niet?

Praktijktoets en taalgevoeligheid

De vakvernieuwingscommissie praat niet alleen over de nieuwe eindtermen, ze werken ze ook zelf uit in de gymzaal op zelf georganiseerde praktijkdagen. “We willen onszelf uitdagen en uitzoeken wat het dan betekent voor de praktijk”, licht Martijn toe. Tijdens zo’n dag wordt bijvoorbeeld duidelijk dat sommige domeinen, zoals gezond bewegen, nog lastig te koppelen zijn aan bestaande lessen. Martijn: “Als wij het zelf al zoeken vinden, dan kun je je afvragen of het zal landen in het werkveld dat niet betrokken is bij de ontwikkeling.”

Voor het vmbo is taalgebruik cruciaal, heeft Martijn gemerkt. “Het verschil tussen vmbo-basis en vmbo-theoretisch is bijna net zo groot als tussen vmbo-t en vwo. Toch maken we daar geen onderscheid in voor onderwijsdoelen. Woorden als ‘onderzoeken’ roepen gauw weerstand op, terwijl ‘ervaren’ juist positief werkt. Het is de uitdaging taalgebruik te vinden dat zowel voor docenten van vmbo-basis en vmbo-theoretisch.”

Advieskring: ondersteunen en meedenken

De advieskring ondersteunt de vakvernieuwingscommissie met expertise en feedback, zodat de nieuwe examenprogramma’s breed gedragen en uitvoerbaar zijn. Leden kijken kritisch mee en halen reacties op bij hun achterban. In de laatste adviesronde van februari tot april 2026 gebeurt dat opnieuw. Wil jij meedenken? Dat kan via de KVLO of andere advieskringleden: *www.actualisatie-examenprogrammas.nl/bewegen-sport/advieskring*

Samenwerking en draagvlak

Klaas en Martijn ervaren de samenwerking met de advieskring allebei als constructief. “Ik vind dat ze echt tijd en moeite stoppen in het advies”, zegt Klaas. “De bijeenkomsten zijn voor ons als een lakmoesproef: hoe landt het verhaal bij mensen die niet betrokken waren bij de tussentijdse ontwikkeling?” Martijn merkt dat hij het verhaal ook toetst in zijn eigen netwerk: “Je gaat toch een beetje in je directe omgeving porren en vragen: ‘goh, wat lees jij?’ of ‘hoe zie je LO-lessen voor je waarbij deze eindtermen centraal zouden staan?’ Tijdens leerlingdagen vragen we ook leerlingen om hun mening.”

Feedback vanuit het werkveld

In de tweede feedbackronde gaf de advieskring complimenten voor de ambities en de doorlopende lijn van primair onderwijs naar bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Naast de kritiek dat de examenprogramma’s voor LO nu te theoretisch zijn, moet er volgens de advieskring ook minder overlap zijn tussen LO en BSM. De eigenheid van beide vakken mag nog beter zichtbaar zijn.

Meer weten over de actualisatie?
Op het platform *www.actualisatie-examenprogrammas.nl/bewegen-sport* vind je uitgebreide informatie over de actualisatie van de examenprogramma's voor bewegen en sport. Je kunt je hier ook aanmelden voor automatische updates, zodat je op de hoogte blijft van de laatste ontwikkelingen in het traject.

Daarnaast vraagt de advieskring een stevig fundament met een heldere visie, voor de stap naar verdere detaillering wordt gemaakt. De advieskring gebruikt daarvoor een veelzeggende metafoor: 'De kerstboom is al flink opgetuigd met kerstballen, maar staat de stam stevig genoeg in de grond?' Het advies is om eerst de basis te verstevigen en daarna pas naar de details te kijken. Klaas: "Als commissie gaan we de komende tijd aan de slag met deze feedback."

Vooruitblik

Het traject loopt nog enkele jaren. Dit schooljaar wordt een volledig voorstel voor de conceptexamenprogramma's uitgewerkt, gevolgd door een fase van beproeven vanaf schooljaar 2027-2028. De invoering staat daarna pas gepland, maar veel scholen kunnen voor die tijd al aan de slag. "In totaal heb ik al zo'n 400 docenten in diverse presentaties meegenomen in het nieuwe verhaal en ik merk dat het nu al leeft", zegt Klaas. Martijn beaamt dat: "Wij sorteren al voor bij het herzien van vakwerkplannen. Het geeft een impuls om kritisch te kijken naar welke les ik geef en hoe het aansluit bij de nieuwe inhouden."

Ruimte voor plezier

Klaas en Martijn hopen allebei dat de nieuwe examenprogramma's leiden tot betekenisvol onderwijs. Martijn: "Ik hoop vooral dat mijn leerlingen voelen dat bewegen en sport van waarde voor ze is en misschien niet alleen voor henzelf, maar ook voor anderen om zich heen." Hij wil dat het vak ruimte biedt voor plezier en persoonlijke ontwikkeling, ook voor leerlingen die bewegen niet vanzelfsprekend leuk vinden.

Klaas sluit af met een oproep, met als doel als vakwereld een stap te zetten die past bij de ambities: "Het is aantrekkelijk het nieuwe te wegen vanuit je huidige ervaringen. Maar de kunst is ook om jezelf weer even ter discussie te stellen." Hij merkt dat mensen vaak snel reageren vanuit hun eigen perspectief en dat het waardevol is om eerst te proberen het nieuwe programma echt te begrijpen. "Dat vraagt om nieuwsgierigheid en openheid, ook als je eerste impuls misschien zegt: mwoah, ik weet het niet. En het vraagt van ons als commissie dat we de bedoeling van het programma goed op papier krijgen. Dat is de uitdaging voor de komende maanden." ●

Kerndoelen bewegen en sport
De kerndoelen voor het leergebied bewegen en sport zijn eind november 2025 opgeleverd als definitief concept. Meer informatie daarover vind je op *www.actualisatiekerndoelen.nl/bewegensport*.

Contact
actualisatieonderwijsdoelen@slo.nl
Tefke van Dijk is zelfstandig (onderwijs) journalist. Ze schreef dit artikel in opdracht van SLO.
Foto's
SLO
Kernwoorden
examenprogramma's LO, LO1, LO2 en BSM, vakvernieuwingscommissie, advieskring